

17'2014

ПРАВОВА ДЕРЖАВА

Constitutional State

Правовое государство

***Лауреат IV Всеукраїнського конкурсу
на краще юридичне видання***

Науковий журнал
Виходить 2 рази на рік
Заснований у лютому 1999 р.

Одеса
Фенікс
2014

УДК 341.1

Н.І. Зубченко, здобувач

Національний університет «Одеська юридична академія»
кафедра міжнародного права та міжнародних відносин
вул. Піонерська, 2, Одеса, 65009, Україна

РЕГІОНАЛЬНЕ (НЕ-ЄВРОПЕЙСЬКЕ) СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ В СФЕРІ ДОБРОБУТУ ТВАРИН ТА ЗАХИСТУ ЇХ ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ

У статті проведено аналіз існуючих регіональних міжнародних договорів в сфері забезпечення добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження. Акцент зроблено на не-європейських регіонах – Американському, Африканському та Азіатсько-Тихоокеанському. Проаналізовано практичну діяльність сторін регіональних угод у сфері забезпечення добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження.

Ключові слова: добробут тварин, захист тварин від жорстокого поводження, регіональне співробітництво.

Постановка проблеми. Сучасний міжнародний правопорядок обумовлює багаторівневу побудову суспільних відносин. Не є виключенням і відносини, що стосуються забезпечення добробуту тварин та їх захисту від жорстокого поводження [1]. Сьогодні співробітництво держав здійснюється на декількох рівнях – універсальному, регіональному та національному.

Природоохоронна діяльність не завжди є ефективною, особливо коли конкретна держава одноосібно намагається створити гідні умови існування для тварин. Саме тому вже з середини ХХ століття держави почали об'єднуватися і заключати міжнародні угоди щодо забезпечення добробуту тварин, захисту їх від жорстокого поводження, охорони тваринного світу в цілому та певних видів тварин зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливо наголосити, що тема добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження як окремий об'єкт правового регулювання майже не досліджена. Окремі роботи присвячені кримінально-правовому аспекту (І. А. Головка, С. Ф. Денисов, В. А. Копилян, І. І. Лобов), інші наголошують на цілісному регулюванні у рамках охорони навколишнього середовища (П. Ван Ольстен, М. Н. Копилов, Д. Х. Діаманде), і лише деякі автори (Т. Р. Короткий, М. Ш. Ярулліна, А. А. Шайдулліна) наголошують, що проблематика добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження має досліджуватися окремо.

Метою статті є аналіз регіонального співробітництва держав у сфері забезпечення добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження, а також виявлення проблем практичного втілення вказаного співробітництва.

Виклад основного матеріалу. На універсальному рівні у вказаній сфері діє ряд міжнародних неурядових організацій, і саме в їх рамках створюються документи у сфері добробуту тварин, захисту їх від жорстокого поводження та охорони тваринного світу. На регіональному рівні існує кілька напрямів взаємодії держав: європейський – Рада Європи (найбільш розроблений рівень регулювання), американський (найбільш перспективний у сфері взаємодії неурядових організацій), азійський (азіатсько-тихоокеанський, найбільш розрізнений у аспекті співробітництва держав), африканський (особливо приділяє увагу захисту від зникнення диких тварин), арктично-антарктичний (специфічний в силу особливих умов співробітництва держав в цих регіонах). Окремо варто наголосити на існуванні й наднаціонального рівня співробітництва держав, що представлений взаємодією держав в рамках Європейського Союзу, одночасно з чим сам Європейський Союз є стороною такої взаємодії. Національний рівень (він же внутрішньодержавний) характеризується великим різнобар'ям підходів, тому відсутня скільки-небудь єдина практика держав у сфері добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження.

Як доречно вказує М. Ш. Ярулліна, колективні міри держав спрямовані перш за все на охорону рідкісних та зникаючих видів тварин [2, 76]. Тим не менш, створення сприятливих умов існування тваринного світу в цілому з одного боку, і охорона окремих видів з іншого, що розглядаються в рамках загальної проблеми навколишнього середовища, все ж є самостійними проблемами, хоча й тісно пов'язаними.

На регіональному рівні найбільш розробленою визнана європейська система забезпечення добробуту тварин та захисту їх від жорстокого поводження. У Європі діє два типи правової ре-

цтва в області охорони навколишнього середовища для виконання своїх зобов'язань за угодою. Значення Північноамериканської угоди зі співробітництва в області навколишнього середовища виходить за рамки даного регіону, оскільки вирішення багатьох проблем і застосування власних природоохоронних стандартів можуть слугувати прикладами для світової спільноти.

Інша ситуація склалася із Конвенцією про біологічне різноманіття [6]. Незважаючи на те, що потенціали здійснення моніторингу природоохоронної діяльності у країнах Північної Америки є одними з найкращих, проблема вимірювання біорізноманіття не вирішена, оскільки через вплив багатьох факторів людської діяльності, розвиток промисловості рідко можливо відокремити вплив конкретних заходів (за договором) від інших зобов'язань.

Окрім того, важливо назвати основні регіональні угоди, що зосереджені безпосередньо на забезпеченні добробуту тварин та захисті їх від жорстокого поводження (у хронологічному порядку): Конвенція по мігруючим птахам 1916 р., Конвенція про охорону природи і збереження тваринного світу у Західній півкулі 1940 р., Конвенція про Міжамериканську комісію по тропічному тунцю 1949 р., Угода про спільний контроль за поголів'ям північного оленя карібу 1987 р., Угода між Канадою та США про співробітництво в Арктиці 1988 р.

Північноамериканська угода щодо співпраці в галузі охорони навколишнього середовища вступило в силу в усіх трьох країнах 1 січня 1994. Переговори щодо угоди проходили паралельно з обговоренням Північноамериканської угоди про свободу торгівлі; його метою є встановлення тристоронньої співпраці в галузі охорони навколишнього середовища та забезпечення виконання природоохоронного законодавства у світлі лібералізації торгівлі. Північноамериканська угода щодо співпраці в галузі охорони навколишнього середовища є унікальним за широтою своїх завдань; воно націлене на зміцнення співробітництва у розробці та погодженні природоохоронних законів і стандартів, при цьому основна увага приділяється гласності та широкій участі суспільства. Тристороння Комісія з екологічного співробітництва складається з Ради, що є її керівним органом, до складу якого входять міністри з питань навколишнього середовища трьох країн, Секретаріату, розташованого в Монреалі і забезпечує технічне та адміністративне сприяння та інформування Ради та комітетів, а також Спільного громадського консультативного комітету, що складається з громадян країн-учасниць. Учасники цієї угоди зобов'язані забезпечити виконання свого внутрішнього законодавства і прагнути до підвищення стандартів у галузі охорони навколишнього середовища.

Африка. Міжнародно-правове співробітництво держав в області охорони тваринного світу Африки у колоніальний період. Внаслідок сплюндрування природних умов та винищення багато видів тварин були повністю винищені, деякі види були на грані зникнення. Перший документ, що був спрямований на захист тварин – Конвенція з охорони мисливської дичини у Африці на південь від Сахари від 19 травня 1900 р. – не була ратифікована ні однією з країн, що цю угоду уклали. І тільки у 1933 р. в Лондоні була підписана Лондонська конвенція про збереження фауни і флори у їх природному стані.

У вказаному документі були передбачені дії держав з відновлення навколишнього середовища, регулювання торгівлі мисливськими трофеями, що мали запобігти контрабандній торгівлі. Однак на практиці ці заходи не реалізовувалися і відповідали виключно інтересам колоніальних держав.

Розпад колоніальної системи у Африці і поява нових незалежних держав призвело до створення у 1963 році африканської регіональної організації – Організації Африканської Єдності (ОАЄ). В рамках ОАЄ у 1968 р. була прийнята Африканська конвенція про охорону природи і природних ресурсів. Договір регулює майже всі сфери захисту навколишнього середовища, а особливе значення має для захисту тваринного світу Африки. М. М. Копилов стверджує, що вказана Конвенція втілює одночасно дві функції: «визнання необхідності захищати місце існування видів, що знаходяться на межі зникнення поряд із захистом таких видів і заяву про особливу відповідальність тих держав, чия територія – єдине місце існування рідкісних видів» [7, 69].

Прийняття Конвенції збільшило перелік тварин, що знаходять під спеціальною охороною. До класу «А» (на відміну від Конвенції 1933 р.) входило вже 75 видів тварин, зокрема шимпанзе, пелікани, фламінго, морські черепахи, сліпі риби та ін.; до класу «Б» – 93 види, в тому числі: лев, леопард, крокодили та інші тварини, що охоронялися Конвенцією 1933 р.

Згідно з новою Конвенцією молоді африканські держави прийняли нове мисливське і природоохоронне законодавство, створили великі заповідники і національні парки дикої природи, наразі ведуть роботу з пропаганди у сфері охорони навколишнього середовища, створюють спеціальні природоохоронні органи [8].

Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Національний добробут країн вказаного регіону у більшості залежить від Світового океану. Міжнародне природоохоронне співробітництво спрямова-

Н. И. Зубченко, соискатель

Национальный университет «Одесская юридическая академия»
кафедра международного права и международных отношений
ул. Пионерская, 2, Одесса, 65009, Украина

РЕГИОНАЛЬНОЕ (НЕ-ЕВРОПЕЙСКОЕ) СОТРУДНИЧЕСТВО ГОСУДАРСТВ В СФЕРЕ БЛАГОПОЛУЧИЯ ЖИВОТНЫХ И ЗАЩИТЫ ИХ ОТ ЖЕСТОКОГО ОБРАЩЕНИЯ

Резюме

В статье проведен анализ существующих региональных международных договоров в сфере обеспечения благополучия животных и защиты их от жестокого обращения. Акцент сделан на не-европейских регионах – Американском, Африканском и Азиатско-Тихоокеанском. Проанализирована практическая деятельность сторон региональных соглашений в сфере обеспечения благополучия животных и защиты их от жестокого обращения.

Ключевые слова: благополучие животных, защита животных от жестокого обращения, региональное сотрудничество.

N.I. Zubchenko, Applicant

National University «Odesa Law Academy»
the Department of international law and international affairs
2, Pionerska st., Odessa, 65009, Ukraine

REGIONAL (NON-EUROPEAN) COLLABORATION IN THE FIELD OF ANIMAL WELFARE AND PROTECTION OF ANIMALS FROM CRUELTY

Summary

The article analyzes the existing regional international agreements in the field of animal welfare and protection them from cruelty. Emphasis is placed on the non-European regions – the Americas, Africa and Asia-Pacific. The practical activity of the members of regional agreements in the field of animal welfare and protect them from cruelty is analyzed.

Key words: animal welfare, protection of animals from cruelty, regional collaboration.